

9.8.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta VN/14348/2024**

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta. Asetuksessa mainittuja perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon asiakasmaksuja ehdotetaan korotettavaksi pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sekä kehysriihen päätöksiin perustuen.

Ehdotettavat korotukset on katsottu tarkoituksenmukaiseksi kohdistaa kaikkiin niihin terveydenhuollon asiakasmaksuihin, joiden enimmäismääristä säädetään asiakasmaksuasetuksessa, jotta korotukset pysyisivät kokonaisuudessaan kohtuullisempina niin perusterveydenhuollossa kuin erikoissairaanhoidossakin. Korotukset kohdistuisivat erikoissairaanhoidon lisäksi kaikkiin perusterveydenhuollon maksuihin, mukaan lukien suun terveydenhuollon maksut, kuitenkin hallitusohjelmassa ja kehysriihessä sovitusti erikoissairaanhoidon painottaen. Perusterveydenhuollon maksuja korotettaisiin pääsääntöisesti 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidon maksuja pääsääntöisesti 45 prosentilla. Korotukset tulisivat voimaan 1.1.2025.

Ehdotus tai sen vaikutusten arviointi ei vielä sisällä korotuksia asiakasmaksuasetuksen 23 §:ssä tarkoitettuihin maksuihin lääkärintodistuksista. Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti osana STM:n asettamaa Hyvän työn ohjelmaa edistetään ammattihenkilöstön mahdollisuuksia kohdentaa työaikaasi asiakastyöhön ja vähennetään ammattihenkilöstöltä vaadittavan kirjallisen työn, kuten säädösperäisten lausuntojen ja erilaisten todistusten, määrää. Niin ikään kehysriihessä päätetyn mukaisesti valmistellaan hallituksen esitystä ajokorttilausuntojen rajaimiseksi pois julkisesti tarjottavista terveyspalveluista. Todistuksista ja lausunnoista perittäviä maksuja tarkastellaan erikseen osana tätä kokonaisuutta.

Korotukset eivät koskisi asiakasmaksulaissa säädettyä maksukattoa, maksua käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta, maksuttomiksi säädettyjä palveluita tai sellaisia asiakasmaksuja, jotka määräytyvät maksukyvyyn ja perhesuhteiden mukaan.

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan toteutetaan erikoissairaanhoidon painottaen asiakasmaksujen maltillinen korottaminen mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi yhtenäistään terveydenhuollon asiakasmaksut kansallisesti.

9.8.2024

Hallitusohjelman mukaan muutoksilla tavoitellaan yhteensä 50 miljoonan euron sopeutusta julkiseen talouteen vuodesta 2025 alkaen. Kehysriihessä 15.–16.4.2024 päätettiin lisäksi asiakasmaksuihin kohdistuvilla muutoksilla toteutettavasta 100 miljoonan euron lisäsäästöstä vuodesta 2025 alkaen. Siten ehdotuksen tavoitteena on sopeuttaa julkista taloutta yhteensä 150 miljoonalla eurolla vuoden 2025 alusta alkaen.

Asiakasmaksujen enimmäismääriin ehdotetut korotukset antaisivat hyvinvointialueille mahdollisuuden periä vuodessa arviolta 150 miljoonaa euroa enemmän asiakasmaksuja. Maksukatko on otettu korotusten arvioiduissa vaikutuksissa huomioon laskennallisesti. Hyvinvointialueet päättävät kuitenkin itse maksujen suuruudesta niissä rajoissa, jotka asiakasmaksulainsäädäntö asettaa. Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettuun lakiin on ehdotettu muutosta, joka mahdollistaisi asiakasmaksukorotuksilla saatavan maksutulon vähentämisen etukäteen hyvinvointialueiden valtion rahoituksesta. Rahoituslain edellä mainittu muutos tulisi voimaan 1.1.2025.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Alla on vastauksemme Lausuntopalvelussa.

Lausuntonne asiakasmaksuasetuksen muutoksista

LPY ymmärtää tarpeen terveydenhuollon asiakasmaksujen korottamiselle. Julkisen talouden sopeuttaminen on välttämätöntä, koska valtion velkaantumismuutos on huolestuttavan nopeaa. Valtion vuosittaiset korkomenot ovat nousseet muutamassa vuodessa moninkertaisiksi ja tulevat olemaan tänä vuonna jo yli 3 miljardia euroa. Valtiontalouden alijäämä on ensi vuonna valtiovarainministeriön budjettiennusteen mukaan 12,2 miljardia euroa eli lähes puolet hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta.

Terveyspalveluiden tuotantokustannukset ovat nousseet nopeasti viime vuosina muun muassa henkilöstömenojen kasvun vuoksi. Vaikka esitetyt asiakasmaksujen korotukset ovat prosentuaalisesti melko isoja, eivät ne euromääräisesti ole suhteettoman suuria eivätkä siten rasita kohtuuttomasti ainakaan vähän terveyspalveluita tarvitsevia.

LPY muistuttaa, että suomalaiset käyvät lääkärissä keskimäärin 4 kertaa vuodessa ja kyseiset asiakasmaksut kattavat vain murto-osan käytettyjen palveluiden kustannuksista: perusterveydenhuollossa asiakasmaksut kattavat alle 10 prosenttia ja erikoissairaanhoidossa alle 5 prosenttia kyseisten palveluiden tuottamisesta hyvinvointialueille aiheutuneista kustannuksista.

Yhdistys tiedostaa haasteen, joka liittyy monisairaiden, pitkäaikaispotilaiden ja pienituloisten asiakasmaksuihin. Heille jo nykyisistä asiakasmaksuista suoriutuminen aiheuttaa ongelmia. Tähän haasteeseen on löydettävissä ja löydettävä ratkaisuja. Lausuntoaineistoon sisältyvässä muistiossa kannustetaan hyvinvointialueita vapauttamaan pienituloisimmat terveydenhuollon asiakasmaksuista. Myös asiakasmaksujen vuosittaisen maksukaton jakaminen esimerkiksi vuosineljänneksiin helpottaisi terveyspalveluita paljon ja säännöllisesti tarvitsevien tilannetta. Muitakin ratkaisuja kyseiseen haasteeseen on löydettävissä, esimerkiksi määräaikainen "vapaakortti" eli vapautus tai merkittävä alennus asiakasmaksuista merkittynä Kela-korttiin.

Nähtäväksi jää, saavutetaanko esitetyillä asiakasmaksujen korotuksilla arvioitu 150 miljoonan euron säästötavoite. Oli lopputulema sitten kokonaisvaikutuksiltaan jotakin 100 ja 200 miljoonan euron väliltä, on kyse merkittävästä rahamäärästä.

9.8.2024

LPY esittää, että hyvinvointialueet laskevat tuottamiensa terveystalvöiden yksikkökustannukset / todelliset tuotantokustannushinnat ja julkaisevat ne verkossa, esimerkiksi keskimääräisen yleislääkärin 20 minuutin vastaanoton bruttokustannukset. Tällöin kansalaisille muodostuisi parempi "hintamielikuva" terveystalvöistä ja käsitys siitä, kuinka terveystalvöiden käyttöä tuetaan verorahoituksella. Avoimuus ja nykyistä parempi kustannustietoisuus synnyttäisi tervettä kilpailua julkisen sektorin sisällä. Tämä kannustaisi eri toimintayksiköitä etsimään keinoja tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen. Se mahdollistaisi myös hyvin toimivien ja kustannustehokkaiden yksiköiden palkitsemisen ja sitä kautta motivoisi niitä entistä parempiin suorituksiin.

LPY muistuttaa, että sote-uudistuksen keskeisiä ja laajasti kannatettuja tavoitteita hoidon saatavuuden parantamisesta, eriarvoisuuden vähentämisestä ja kustannusten kasvuvauhdin taittamisesta ei saavuteta, ellei koko palvelujärjestelmän tuottavuutta onnistuta parantamaan merkittävästi.

Mitä paremmin sote-uudistuksen myötä pystytään parantamaan koko palvelujärjestelmän tuottavuutta, sitä pienemmiksi muodostuvat asiakasmaksujen korotuspaineet tulevaisuudessa.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja